Oponentský posudek bakalářské práce

Název: Církev a homosexualita – Postoje vybraných českých církví k homosexualitě na počátku 21. století

Autorka: Pavla Packová

Hned úvodní strana: chybí dvojtečky u údajů o katedře, oboru atd. Jak se jmenuje katedra skutečně? Jaký je přesný název práce? jednou je na straně před prohlášením bez interpunkce za slovem homosexualita – je tedy další název podnadpisem? V prohlášení je pak pomlčka. V anotaci dvojtečka...

Číslice v datu se odráží mezerníkem.

V anotaci je špatná vazba „postojům“.

Je první odstavec Úvodu vlastním textem-slovníkem autorky?

Různě prováděné citace: někdy jen příjmení autorů, někdy i křestní jméno, někdy zase i akademické tituly...

s. 12-13: hovoří se o zákonu, ale není na něj odkaz na příslušný právní zdroj.

s. 16: kde je odkaz na podkapitolu Starověk?

s. 17: úvodní věta chybí část slova a je dvakrát předložka.

s. 17: cenný je pramen z německého jazyka, ale překlad citované věty, která končí poznámku č. 25, je kostrbatý (germanismus).

Pozitivním faktem je, že autorka využila i materiály v cizích jazycích (angličtina, němčina).

s. 17: spíše se používá přirozené právo, než právo přirozenosti.

s. 19: dva poslední odstavce bez odkazu na zdroj. A pak: z jakého seznamu vyškrtla Americká psychiatrická asociace homosexualitu? Jaký „seznam chorob“ autorka myslí? A nestálo by bývalo za to – v rámci historického pohledu – uvést původní záznam v onom seznamu?

s. 20: špatné uvedený název zdroje pod poznámkou č. 20 a i definice etiky není úplná. Pak velmi překvapí a zklame, že autorka vymezuje křesťanskou etiku dle určité encyklopedie; a ještě nezazní ani zmínka o Ježíši Kristu. A dále: čárka za „(Duch svatý)“ znamená, že „skrze svědomí“, které následuje, se vylučuje s předchozím „poznáváním“? Jaký morální zákona má na mysli?

Má skutečně každá církev jinou etiku? Nemyslí spíše určitou morálku? Vždyť teologická etika dnes je oborem, který reflektuje i interpretuje morálky církví...přece nemůže skutečná křesťanská etika „přikládat důraz“, jak píše autorka, jednou tradici, jednou Božímu Duchu, jednou svědomí...Základní normativní pramen křesťanské etiky a mravnosti je přece jasně dán

napříč církevními tradicemi. A pak se tyto aktéři (tradice, Boží Duch, svědomí) přece v křesťanské etice nevylučují a nesoupeří. Studovala autorka teologickou, resp. křesťanskou teologickou etiku?

Nemá už ve středu „teologie“ před Schleiermacherem člověka i biblický étos jako základní pramen? (srov. s. 21).

Etický postoj k sexualitě dle křesťanské etiky se ale čtenář zde nedozví, ač je nadpis Etický postoj k sexualitě...(srov. s. 20). Nenajdeme základní etickou normu ani pozitivně, ani negativně vyjádřenou. To mohlo být stěžejní pro přemostění k pohledu na teologicko-etickou reflexi homosexuality i pastoračního přístupu.

s. 21: kde bere takové poznatky – např. „když člověk věří tomu, co učí biskupové v čele s papežem, je mu zaručeno spasení a život věčný. Církev tak stojí ve značné míře jako prostředník mezi člověkem a Bohem...“! Jednak není odkaz na oficiální pojetí oné církve; dále přece už by nebylo možné hovořit v tomto případě o křesťanské církvi a křesťanskosti! Toto snad ani už církev v této tradici neučí...Jedná se o hlubokou neznalost, či o negativní pohled autorky na danou instituci? Zvláště pro oponenta, kterému je vlastní ekumenické cítění a práce oboru, je to zklamání.

Setkala se ve svém studiu s rozlišování Tradice a tradice? A proč vlastně tato podkapitola, když je úplně bez souvislosti se sexualitou a homosexualitou?

s. 22 dále: uvede se Imago Dei a místo očekávaného odkazu na biblické základní místo najdeme citaci papežského dokumentu.

s. 23: od druhého odstavce až do konce podkapitoly není odkaz na zdroj! Když už autorka chtěla pohled římsko-katolické církve na sex a sexualitu, měla zvolit relevantní texty: např. dokumenty II. v.k. a katechismus. To by představilo oficiální pohled, oficiální morálku.

s. 24: je to skutečně přesvědčení ČCE – 2. odst.: že je člověk spasen v Boží milost? Nechybí tam autorce, stejně jako již v předchozích částech textu, přece jen jedna „zajímavá“ důležitá osoba? Je možné bez Ježíše z Nazaretu přijatého jako Krista mluvit vůbec o křesťanském poselství, etice, mravnosti?

A kdyby nejen citovala Karla Bartha a Poradní teologický odbor ČCE, ale i reflektovala, měla před očima rozlišení církevní morálky, křesťanské etiky a mravnosti. A v některých částech by mohla najít soulad s GS, který v rámci katolické tradice vůbec nezmínila, což je na pováženou.

s. 26. a kdyby opět nejen citovala vedle sebe, ale reflektovala, dávala do souvislostí i text Problematika homosexuálních vztahů, měla by Krista už dříve a mohla poznat, že názor

„sexuální orientace není určujícím měřítkem pravého lidství“ ne dnes známým pojetím křesťanské etiky, když už se na daný obor odvolává; a viděla by i ekumenický rozměr.

Už tady lze poznamenat, že se jeví jako nadbytečné představovat tolik historii jednotlivých církví. To zde stejně tématu nepomůže. Jde hlavně o pohledy na sexualitu a homosexualitu.

s. 26 např.: někdy index poznámky pod čarou před tečkou za větou, někdy zase na tečkou...

s. 27: nadbytečná středník v závorce za 16-19.

U pohledu CB je už jen sex, ne sexualita.

Ještě než přejdeme k oficiálním postojům církví k homosexualitě. škoda, že autorka nějak neshrnula dosavadní pohledy na sexualitu a na sex a už nekomentovala určitá spojení, souvislosti s postoji k homosexualitě. Takto čtenář může zapomenout pohledy na sex a sexualitu a hlavně souvislosti s hlavním tématem, postoji k homosexualitě.

s. 28, pozn. č. 49: II. v.k. a Papežská biblická komise uváděny, ale odkaz na ně není (to chtělo primární pramen).

s. 29: chybí čárka před jak (1. odst.).

s. 29: Judův je ů, ne ú.

s. 31, pozn. č. 60: není to doslovná citace textu? A pak: vymezení pastorace bez aplikace na lidi s homosexuální orientací a vztahy. Je nosné postavit přijetí a uznání homosexuálních osob na jejich schopnostech a jejich rozvíjení a používání ve prospěch společenství? Co když se žádné schopnosti neprojeví?

s. 32: uvedení dokumentu ČCE bez odkazu na něj.

Někdy se cituje celé slovo Levitikus, někdy Lv – opět určitá nejednotnost textu.

s. 33: má být ze svátostného režimu.

s. 34: APA velké A u americká.

s. 35: u citovaných postojů ČCE zaznívá skutečný teologicko-etický pohled (zejména odst. 2. a 3.) Škoda, že to autorka více nevyužila a že se pustila i do teologicko-etické reflexe, k níž jí ale schází kompetence této reflexe. Více se jí povedl popis církevních stanovisek. Měla raději zůstat dle názvu práce u sociologického zachycení stanovisek a postojů, ukázat jejich teologická východiska a srovnat je s názory oslovených respondentů. Pustila se do něčeho, co ji přesahuje (myslím tím skutečnou reflexi křesťanské etiky). Ta by vypadala jinak, i když by využila mnoho uvedených poznatků.

s. 36-37: uvedené stěžejní dílo pro CB a opět bez odkazu na něj! s. 37: Zákon svátosti?!, či svatosti dle Lv?!

s. 39. kde má odkaz na první odst. podkapitoly 4.1?

šlo o etické či teologické názory respondentů? objevuje se jednou to, jednou to.

Výsledky dotazníku na s. 40: myslí se tím nadpis další podkapitoly?

s. 52: ke konstatování, že reprezentanti ČCE odkazovali na (...) křesťanskou etiku určitého typu, která více staví do popředí milost a vztah k Ježíši Kristu, než určitý pevný řád.“ – asi by autorka byla překvapena, že i křesťanští etikové např. jako příslušníci katolické církve, to činí taky tak (a ani jinak snad nemohou, chtějí-li zůstat věrni evangeliu), stejně biblisté (např. z Katolického biblického díla ze Stuttgartu). Jaké typy křesťanské etiky autorka rozlišuje?

Autorka naplnila svůj záměr srovnat oficiální stanoviska církví a výsledky ankety. Čtenář si tak udělá obrázek o tom, s čím se v církvích může setkat s ohledem na lidi s homosexuální orientací a vztahy. Možná dobře, že už se nepustila do teologicko-etické reflexe oněch názorů.

K Závěru: opět ot. s. 53, odst. 2: své etice, či morálce? V předposledním odstavci chybí čárka před „pro něž“. A ještě před tím: CB určité Boží zásady na rozdíl od dvou dalších církví? Které Boží zásady? A v dalších dvou církvích nejde o Boží zásady? A jaký výklad by měla ČCE dělat? Fundamentalistický? Jde přece o biblistiku, hermeneutiku bible, která má pravidla napříč fakultami...nebo ne?

V závěru tvrdí, že společnost – kromě jiného – nechává „mizet určité hodnoty, na kterých de facto stojí naše civilizace...“ – které má na mysli? A neopomněla sama právě uvést onu základní hodnotu, prostřednictvím níž je potřeba nejprve pohlížet na osobu s homosexuální orientací? A neplatí tato hodnota a další ony základní taky pro církve dovnitř, včetně pohledu na osoby s homosexuální orientací? Kde je ono „vnímání Božího řádu“? To jsou silné výrazy, ale kde onen Boží řád člověk má hledat? Taky mě mrzí, že se výslovně kriticky nedistancovala od některých odpovědí, které dávaly do jednoho pytle homosexualitu s trestnými činy v sexuální oblasti.

Představení katolické tradice, resp. prohlášení učitelského úřadu a jejího pohledu na homosexualitu pak není úplné a chybí nové důležité prohlášení či dokumenty: např. Benedikt VI.: Řeč ke kolégiu kardinálů a členům římské kurie při příležitosti vánočního přijetí (22. 12. 2006); Kongregace pro nauku víry: Úvahy ohledně konceptů právního uznání životních společenství mezi homosexuálními osobami (3. 6. 2003); Kongregace pro katolickou výchovu: Instrukce o kritériích ohledně vyjasnění povolání osob s homosexuálními sklony s ohledem na jejich přijetí do kněžského semináře a připuštění ke svěcení (listopad 2005); na LThK by viděla vývoj pohledu na homosexualitu v křesťanském prostředí a aspekty teologicko-etické reflexe; zajímavým by byl pohled reprezentanta teologie osvobození...

Pak oponent postrádal poznatky novější publikace Daniel A. Helminiak: Co vlastně Bible říká o homosexualitě? Brno: CDK, 2007.

Akademické tituly se do seznamu literatury nepíší.

Čtenář si podle práce může udělat určitý přehled o stanoviscích. Působí graficky pěkným dojmem. Autorka má o problematiku zájem. Jako nedostatek uvedu ještě nepropojování kapitol a podkapitol a témat.
Přes uvedené klady i nedostatky navrhuji práci k obhajobě a navrhuji v tuto chvíli D až E.

K dalším možným otázkám a námětům k další diskusi:

Často se zmiňuje Řím 1,26n.: ovšem je třeba vidět původní kontext; souvislost s prorockou řečí ohledně soudu (srov. Řím 1,18-32) – Pavel zde odhaluje propadnutí všech lidí vině a hlavně pohanského světa. Ukazuje příklady mravního úpadku. Zajímavé je, že Pavel nezmiňuje téma homosexuality v parenetickém textu (srov. Řím 12nn.). Pro Pavla neznamela homosexualita žádný hlavní problém křesťanské obce.

V Řím 1 mu jde o kritiku pozice Izraele vymezovat se jako ostrůvek spásy vůči ztracenému pohanskému světu.

Fenoném eticky špatné homosexuality je zde následkem pohanské modloslužby. Záměna stvořitele na stvoření vede následně k záměně sexuality.

Když už někdo argumentuje biblickými místy, neměl by taky ale uvést např. pojetí člověka stvořeného k obrazu a podobě Boží? Týká se každého člověka, tak i toho, kdo se narodí s homosexuální orientací.

Shrnutí: závěry biblické teologie objasňují problematiku bezprostředního – na kontextu nezávislého – přenosu výpovědí příslušného místa listu Římanům na teologicko-etické posouzení homosexuality obecně a homosexuálních praktik jednotlivě. Pro etické posouzení homosexuality nevystačí biblická místa sama, protože jejich vlastní intence nespočívá v morálním poučení.

Kde by spatřovala – přes všechny kontroverze - fundamentální konsens v etickém posouzení?

Lze dle autorky zabraňovat diskriminaci na základě pohlaví orientace, aniž by se opouštěl teologicky legitimní nárok na přednost manželství a rodiny?

V Praze dne 9. 1. 2009 René Milfait